

Världsnaturfonden WWF
Ulriksdals Slott
170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00
Allmänt: info@wwf.se
www.wwf.se

Klimat- och näringsdepartementet 2026-03-25

Naturmiljöenheten

kn.remissvar@regeringskansliet.se

kn.nm@regeringskansliet.se

Remissvar delredovisning av uppdraget att se över vilka arter som bör vara nationellt fridlysta KN2026/00195

WWF tackar för möjligheten att svara på remissen. Fridlysning är ett viktigt komplement till andra statliga naturvårdsinsatser såsom områdesskydd och åtgärdsprogram för hotade arter.

WWF välkomnar att en översyn av vilka arter som ska vara nationellt fridlysta har gjorts liksom förslaget om att listan på nationellt fridlysta arter regelbundet ska ses över. Det är något som WWF har efterfrågat under lång tid. Det finns ett flertal arter i förslaget som inte är fridlysta idag men som föreslås omfattas av fridlysning. WWF ser många välkomna tillskott på listan såsom igelkott, ål och havsnejonöga. Det är också positivt att en del arter som är livskraftiga föreslås att inte längre vara fridlysta. WWF hade dock önskat se fler hotade arter på listan, också fler arter med lägre hotkategorier på rödlistan än starkt hotad.

WWF menar att det har varit en stark politisk styrning i uppdraget och anser att regeringen borde lita mer på expertmyndigheters kompetens och bedömning och avstå från politisk detaljstyrning.

WWF anser att översynen har gjorts vid fel tidpunkt, innan det är klart vilka fridlysningsregler som ska gälla och innan bedömningen av Rödlistan 2025 var färdigställd. I juni 2025 kom ett förslag till ändring av fridlysningsreglerna som WWF och ett flertal andra remissinstanser var starkt kritiska till. Förslaget till ny lista har tagits fram av myndigheterna med utgångspunkt från de nu gällande fridlysningsreglerna, men det är oklart vilket skydd arterna i realiteten kommer att få med de nya fridlysningsreglerna som regeringen har föreslagit. WWF vill också framföra att det finns en stor risk att de senaste föreslagna lagförslag som rör skogen (*Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk*) kommer att försämra förutsättningarna för Skogsstyrelsen att säkerställa lagefterlevnaden avseende både nationell och EU rättslig fridlysning.

Många av de konflikter som har uppstått de senaste åren på grund av fridlysning beror på brist på förebyggande åtgärder och system. Vi uppmanar regeringen att utveckla dessa vidare exempelvis genom att satsa mer på åtgärdsprogram för hotade arter och krav på skogsbruksplaner. Kunskapen om förekomst av fridlysta arter är också central för att säkerställa en funktionell fridlysning. WWF ser i första hand att regeringen tar ett omtag kring förslaget till ändrade fridlysningsbestämmelser för att fler arter ska kunna få ett effektivt skydd. Om man håller fast vid dessa försämringar behöver man genomföra andra kompletterande åtgärder än idag för att inte försämra för arterna ytterligare.

Världsnaturfonden WWF
Ulriksdals Slott
170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00
Allmänt: info@wwf.se
www.wwf.se

Kriterier

Trots att översynen enligt regeringsuppdraget ska baseras på vetenskapligt underlag så är urvalsgrunderna baserade delvis på godtyckliga kriterier.

Regeringens uppdrag innebar att Naturvårdsverket skulle föreslå arter vars hot kan begränsas effektivt genom fridlysning. Naturvårdsverket har därför inte föreslagit arter vars främsta hot utgörs av klimatförändringar, övergödning, försurning, igenväxning eller brist på hävd, eftersom man bedömt att fridlysning inte har bedömts kunna begränsa dessa hot. Jordbrukslandskapets arter är därför kraftigt underrepresenterade i förslaget, vilket är en brist. WWF menar att även arter som kräver aktiv skötsel ska kunna fridlysas. Viss hänsyn i brukandet, som anpassat bete och senarelagd slåtter, är rimligt. Jordbruksverket har liknande synpunkter i sitt svar till Naturvårdsverket under samrådet.

Det framkommer ur material vi har begärt ut att Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten under samrådet har velat se fler arter fridlysta än vad Naturvårdsverket föreslår.

En anledning till att inte fler arter föreslås verkar också vara att man bedömer att de skyddas bättre genom områdesskydd, vilket också har varit ett kriterium som regeringen har angett. WWF är tveksamma till att det är ett bra urvalskriterium och vi anser att det är otydligt hur man har gjort dessa bedömningar.

Urval av arter

Sammantaget är det en stor skillnad på den nu gällande listan kring nationellt fridlysta arter jämfört med den som föreslås. Många vanliga kärlväxter föreslås att inte längre vara fridlysta såsom blåsippan, gulsippa, liljekonvalj och gullviva.

Positivt är att fler arter som är starkt hotade på rödlistan (EN) nu föreslås omfattas av fridlysning än de som är nationellt fridlysta idag. Till exempel föreslås ett flertal arter av svampar, fjärilar och lavar, jämfört med de fåtal arter inom dessa artgrupper som är fridlysta idag. Fridlysningen för dessa arter riskerar dock att bli tandlös om fridlysningsreglerna ändras så som regeringen föreslagit, det vill säga att hänsyn inte ska krävas för fridlysta starkt hotade arter inom skogs- och jordbruket.

Det finns flera arter som är nya och välkomna tillskott på listan. Det gäller de akut hotade fiskarterna ål och havnejonöga som tidigare endast varit fredade mot fiske, men som nu föreslås få ett starkare skydd genom att också fridlysas. För ålen betyder det att arten får ett skydd mot att dödas eller störas i samband med omprövning eller nyetablering av vattenkraftsverksamhet. Flodpärlmussla omfattas redan av EU art- och habitatdirektiv men genom att även bli nationellt fridlyst skulle arten få ett starkare skydd. WWF anser att det är särskilt viktigt att dessa vattenlevande arter kommer att omfattas av nationell fridlysning. Det är dock även fortsatt få förslag på fridlysta vattenlevande arter. WWF hade velat se fler förslag här och bejakar de flesta förslag på tillägg om nationellt fridlysta arter som Havs- och vattenmyndigheten har framfört till Naturvårdsverket exempelvis axsträfsa, vårslinke, höstslinke, håbrand och hästmussla.

WWF har arbetat med medborgarforskning kring igelkotten och välkomnar att arten nu föreslås bli nationellt fridlyst. Populationerna av igelkott har minskat och de är nu med på rödlistan som NT. Det finns även ett stort pedagogiskt värde av att arten rödlistas.

Världsnaturfonden WWF
Ulriksdals Slott
170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00
Allmänt: info@wwf.se
www.wwf.se

Knärot är fortsatt föreslagen att vara nationellt fridlyst mot bakgrund av att många orkidéarter är upptagna på CITES. Fridlysningen för knärot kommer dock inte att gälla om påverkan innebär avsevärt försvårande av markanvändning enligt de nya fridlysningsreglerna. Enbart hänsyn upptill intrångströskeln är därför möjlig för arten inom skogsbruket. WWF är mycket kritiska till denna förändring i knärotens skydd. Knäroten kommer troligtvis att minska ytterligare utifrån dagens schablonmässiga kalhyggesbruk och få en högre hotkategori.

Alla orkidéer föreslås vara nationellt fridlysta med bakgrund av att de är upptagna i CITES konventionen och skyddas mot insamling. De orkidéer som inte är rödlistade föreslås inte skyddas från pågående markanvändning. WWF anser att det försämrar skyddet för orkidéer och att det kan bli mer krångligt att förstå det differentierade skyddet inom fridlysning.

Det är positivt att alla grod- och kräldjur som inte finns upptagna i EUs art- och habitatdirektiv även fortsatt föreslås omfattas av fridlysning för insamling.

Några dagfjärilsarter föreslås bli fridlysta mot insamling och det bejakar vi. Men vi anser att ett generellt förbud mot insamling av dagfjärilar bör övervägas. Insamling behövs inte för inventering av dagfjärilar och det är en artgrupp som har en negativ populationsutveckling med många rödlistade arter.

Några arter som förmodas vara nationellt utdöda har föreslagits för fridlysning. WWF stödjer det utifrån försiktighetsprincipen.

Syftet

Syftet med fridlysningen framstår som otvetydigt i översynen. En del arter med lägre hotstatus föreslås att inte längre vara fridlysta. Det gäller till exempel doftticka, väddnätfjäril och varglav. Majoriteten av arterna som föreslås minskar väldigt mycket eller är väldigt sällsynta och en del är mycket svåra att identifiera. Det gör att fridlysning blir ett verktyg för arter i ett kritiskt läge. Det bejakar vi delvis men hade velat se att även vissa arter av lägre hotkategori kunde inkluderas. Nationell fridlysning blir med de nya listade arterna inget skydd för utarmningen av arter förrän sent i processen, vilket riskerar att fler arter som nu är hotade kommer att hamna i de högsta hotklasserna. Det pedagogiska värdet för allmänheten är mindre när det rör sig om arter som allmänheten inte känner till. Exempelvis finns mycket få arter som är välkända men med lägre hotstatus på den föreslagna listan, med undantag för igelkotten. WWF anser att fridlysning bör omfatta fler arter som är välkända och rödlistade för att stärka det pedagogiska värdet och ge möjlighet för allmänheten att bidra mer med observationer. Man skulle också kunna överväga att fridlysa rödlistade arter med lägre hotstatus om de är indikatorarter.

Det är mycket positivt att det nu blir en tydligare koppling mellan nationell fridlysning och huruvida arten är hotad eller inte i Sverige. Men vi anser att man har gjort en för strikt koppling till status på rödlistan både i listan och i det nya regelverket. Vilka arter som är fridlysta bör inte konstant uppdateras utifrån skifte mellan en kategori på rödlistan till en annan. Det stärker också skälen att ta med vissa arter av en lägre hotkategori.

Både i den gamla och den nya listan på arter finns arter som är mycket dåligt kända bland allmänhet och markägare. Det kan delvis avhjälpas genom insatser för att öka artkunskapen i samhället exempelvis i grundskola och på Universitetsutbildningar samt riktat mot markägare.

Världsnaturfonden WWF
Ulriksdals Slott
170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00
Allmänt: info@wwf.se
www.wwf.se

Konsekvensbeskrivning

En brist i underlaget från Naturvårdsverket, som i sin tur beror på kort uppdragstid, är att man inte har bedömt konsekvenser för arterna. Man har enbart beskrivit konsekvenser för grupper av arter. Det är anmärkningsvärt.

I konsekvensutredningen jämför man nya förslaget till lista ihop med de nya fridlysningsbestämmelser som har föreslagits. Man konstaterar att *"de av regeringen beslutade kriterierna riskerar att leda till svårighet att uppfylla miljömålet på grund av att inte alla hotade arter som vore relevanta för fridlysning kan föreslås och att undantag leder till att skyddet inte blir tillräckligt för att motverka hotbilden för många arter som inte är akut hotade."* Man konstaterar samtidigt att det kommer att innebära lättnader för jord-och skogsbruk.

Ett flertal skogslevande arter vars huvudsakliga hotbild utgörs av trakthyggesbruk har föreslagits att bli fridlysta. Med de nya fridlysningsbestämmelserna kommer skyddet dock vara mycket begränsat på grund av de av regeringen föreslagna undantag i det nya regelverket. Enbart akut hotade arter kommer att ha ett starkt skydd genom fridlysning. I konsekvensbeskrivningen beskrivs också nackdelarna med att inte föreslå nationellt fridlysta arter inom jordbrukslandskapet.

Något som inte belyses tillräckligt i konsekvensanalysen är hur svårt det kommer att bli att förstå den nya listan i relation till de nya fridlysningsbestämmelserna.

I konsekvensutredningen framhåller man åtgärdsprogram och områdesskydd som alternativ till fridlysning. Vi instämmer i att åtgärder i åtgärdsprogram kan vara otillräckliga för skydd av arter men anser att det avfärdas på ett sätt som kan tolkas som att dessa verktyg inte är viktiga. I många fall behövs flera av verktygen för bevarande av en art. Åtgärdsprogrammen har varit viktiga för att vända trenden för många arter, men ett huvudskäl till att åtgärdsprogrammen inte är mer framgångsrika än de är att de är kraftigt underfinansierade. Regeringen bör skyndsamt öka finansieringen av dessa för att öka effekten.

För Världsnaturfonden WWF

Emelie Nilsson, sakkunnig naturvårdspolicy

Gustaf Lind, Generalsekreterare